

О.І. Донченко

к.ю.н., доц.

ЗАКОННІСТЬ ЯК ПРИНЦИП ПРАВОТВОРЧОСТІ

В науковій літературі спостерігається плюралізм думок щодо законності, зокрема вона характеризується і як принцип діяльності, і як метод керівництва суспільством, і як режим (стан) суспільних відносин, що відповідає вимогам нормативно-правових актів [1, с. 73].

Деякими науковцями звернуто увагу, що законність виступає як «фундаментальна категорія юридичної науки і практики, а її рівень та стан віддзеркалюють правове життя суспільства і його громадян» [2, с. 25].

Інші автори акцентують увагу на тому, що законність, виступаючи абстрактно-теоретичною концепцією, є основою правової ідеології держави і суспільства, «це соціально-правова категорія, що відображає стан суспільства в усіх його сферах життєдіяльності і впливає на їх подальше функціонування і розвиток, де законність є формою вираження закону [3, с. 146].

Серед певної кількості принципів правотворчої діяльності найголовнішу роль відіграє саме принцип законності, як суворе й неухильне дотримання усіма суб'єктами правотворчої діяльності існуючих у державі законів та заснованих на них підзаконних нормативних актів.

Принцип законності, на основі якого має здійснюватися правотворча діяльність всіма її суб'єктами, передбачає певні вимоги, зокрема щодо дотримання певної процедури прийняття нормативно-правових актів, адекватного відображення в їх змісті загальнонародських цінностей та правових ідеалів, належної відповідності вже існуючим актам [4, с. 232].

Вимога щодо дотримання процедурного порядку прийняття нормативно-правового акта уповноваженим суб'єктом в межах його компетенції підтверджено Основним Законом. Так, ст. 8 передбачено, що «Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй» [5].

Дана вимога має важливе значення і передбачає неухильне виконання правил щодо розробленням нормативно-правових актів, їх прийняття, набрання ними чинності, державної реєстрації, що містяться у відповідних законах, підзаконних актах, яких мають дотримуватися всі суб'єкти правотворчої діяльності. Так, Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, приймаючи нормативно-правові акти, діють виключно на основі законів України.

Наступна вимога – це адекватне відображення в змісті нормативно-правового акта загальнонародських цінностей та правових ідеалів, що передбачає верховенства права та верховенства закону, тобто «закони держави повинні, по-перше, відповідати праву як мірі загальної рівної для всіх свободи і справедливості й, по-друге, у законах є необхідним для блага суспільства обмеження приватного свавілля як особи (фізичної і юридичної), так і держави» [6, с. 3]. Дійсно, «важливо не тільки додержуватися законів, а й створювати справедливі, правові, закони» [1, с. 74], які «мають відповідати Конституції, чинним законам, ратифікованим міжнародним договорам чи угодам, а також загальним принципам міжнародного права» [4, с. 205].

І останнє, принцип законності правотворчості передбачає, що обов'язково має бути передбачена система контролю та нагляду щодо дотримання процедурних правил та належного змісту нормативно-правових актів, які приймаються всіма суб'єктами правотворчої діяльності [4, с. 205].

Таким чином, для дотримання всіх вказаних вимог принципу законності правотворчої діяльності ключовим є контроль та нагляд з боку держави, тобто створення відповідних механізмів забезпечення та реалізації принципу законності, що утворює систему його державних гарантій [4, с. 232].

Література:

1. Донченко О.І. Принципи законності у діяльності місцевого самоврядування / О.І. Донченко // *Visegrad journal on human rights*. – 2016. – № 2/2. – С. 72-75.
2. Мінченко О.В. Теоретико-методологічні аспекти праворозуміння законності / О.В. Мінченко // *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. – 2012. – № 1. – С. 23-26.
3. Малютіна І.П. Філософсько-правові аспекти дефініцій закон і законність у часовій ретроспективі / І.П. Малютіна // *Юридична наука*. – 2012. – № 6. – С. 146-152.
4. Донченко О.І. Особливості і проблеми розвитку правотворчості в сучасних умовах: монографія / за ред. д. філос. н., к.ю.н., професора, Заслуженого діяча науки і техніки України В.П. Плавича. – Одеса: Фенікс, 2018. – 348с.
5. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрана.
6. Оніщенко Н. Принцип законності: природа та сутність в умовах демократичних змін / Н. Оніщенко // *Віче*. – 2012. – № 12. – С. 2-4.